

مہبانی و منہج حدیثی

علامہ سید عبداللہ شبر

مؤلف:

دکتر محمد مدنی سعودی

استاد یار و شاگرد آزاد اسلامی واحد اقلید

www.ketab.ir

مسعودی، محمدمهدی
مبانی و منهج حدیثی علامه سید عبدالله شبر / محمدمهدی مسعودی؛ ارزیاب علمی: محمد واعظ زاده
خراسانی. - مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۲،

ISBN 978-964-971-651-0

۳۹۸ ص.

فیبا.

۱. شبر، عبدالله، ۱۷۷۴-۱۸۲۶ م. ۲. حدیث - علم الدراية. ۳. محدثان شیعه - نقد و تفسیر الف: بنیاد

پژوهشهای اسلامی. ب. عنوان.

۲۹۷/۹۹۶

BP ۵۴۱۵ / ۱۳۶ / ۷ ف ۱۳۹۲

۳۱۸۷۸۱۸

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مبانی و منهج حدیثی

علامه سید عبدالله شبر

دکتر محمدمهدی مسعودی
(استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اقلید)

ارزیاب علمی: استاد محمد واعظ زاده خراسانی

ویراستار علمی: دکتر سیدعلی دلبری

ویراستار ادبی: محمد سوهانیان حقیقی

چاپ اول: ۱۳۹۲ / ۱۰۰۰ نسخه، وزیری / قیمت ۱۲۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۹۱۷۳۵-۳۶۶

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۷۷۳۳۰۲۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۷

بخش اول

کلیات و آشنایی با شخصیت و آثار سید عبدالله شبّر

۳۲ - ۹

- الف. تعریف اصطلاحات..... ۹
۱. منهج حدیثی، مبانی و روش ها..... ۹
۲. فقه الحدیث..... ۱۰
۳. پیشینه فقه الحدیث..... ۱۳
- ب. زندگی نامه شبّر..... ۱۶
- شخصیت علمی..... ۲۰
- استادان..... ۲۴
- شاگردان..... ۲۶
- تألیفات..... ۲۹

بخش دوم

دیدگاه‌های حدیث‌شناختی علامه شبّر

۸۹- ۳۳

۳۳.....	علم درایه و ظهور آن
۳۵.....	تنويع حدیث
۳۹.....	خبر واحد
۳۹.....	۱. حجیت خبر واحد
۴۲.....	۲. دلایل حجیت خبر واحد
۵۰.....	۳. شروط عمل به خبر واحد
۵۵.....	ضرورت علم رجال
۶۸.....	شرایط راوی
۶۹.....	روایات اصحاب اجماع
۷۳.....	تسامح در ادله سنن
۸۲.....	منشأ اختلاف در روایات امامیه
۸۴.....	ظنی یا قطعی بودن اخبار کتب اربعه

بخش سوم

مبانی فقه‌الحدیثی علامه شبّر

۲۱۰ - ۹۰

۹۰.....	عنایت به فهم عرفی زبان روایات
۹۱.....	الف. رعایت اصول عقلایی در محاورات
۱۳۰.....	شناخت حدیث در پرتو قرآن

حجیت ظواهر قرآن	۱۳۰
نقش عقل در فهم شریعت	۱۳۸
محدودیت دخالت عقل در شرع	۱۴۰
حجیت اصول عملی	۱۴۴
تقدم نقل قطعی بر عقل	۱۵۰
پذیرش جعل و وضع در روایات	۱۵۱
تأویل	۱۵۵
الف. لزوم تأویل موافق با اصول	۱۵۶
ب. پرهیز از تأویلات افراطی و تکلف آمیز	۱۸۴
ج. لزوم عدم مخالفت تأویل با اصول دین و مذهب	۲۰۴
حجیت اجماع	۲۰۷

بخش چهارم

روش علامه شبر در نقد صدوری و متنی حدیث

۲۳۹ - ۲۱۱

نقد صدوری	۲۱۱
الف. حکم به وضع حدیث	۲۱۳
ب. تردید در انتساب حدیث	۲۱۴
ج. تقویت انتساب	۲۲۱
الف. موانع فهم حدیث	۲۲۴

بخش پنجم

علامه شبر و روش فهم حدیث

۲۸۲ - ۲۴۰

فصل اول: فهم متن (ظهور اولیه کلام، ظهور تصویری، مراد استعمالی).....	۲۴۱
ساختارشناسی در فهم احادیث.....	۲۴۱
فصل دوم: فهم مقصود.....	۲۹۰
اول: تمسک به قرائن.....	۲۹۰
دوم: تمسک به بطون روایات.....	۳۵۰
سوم: دفع اشکال.....	۳۵۵
قالب‌های دفع شبهه از احادیث.....	۳۶۳
منابع:.....	۳۸۳

پیشگفتار

یکی از گام‌های اساسی محدثان شیعه، گردآوری، تبیین و توضیح متون روایی و مضامین احادیث بوده است. این متون، متضمن معانی و مفاهیمی‌اند که شناخت آن جز بر عارفان و آشنایان با معارف الهی و بیان معصومین علیهم‌السلام ممکن نیست. کتاب گرانسنگ **مضامین الاخبار** شیخ صدوق را می‌توان از نخستین آثار مستقل شیعه در این زمینه به حساب آورد. دیگر کتاب مستقل و متأخر شیعه که به تبیین احادیث مشکل پرداخته، کتاب **مصابیح الانوار فی حل مشکلات الاخبار**، تألیف دانشمند بزرگ سید عبدالله شبّر (د ۱۲۴۲ق) است. این محدث شیعی که به سبب تألیفات فراوانش در عصر خود به مجلسی ثانی مشهور شد، فردی متبحر، متتبع و متعبد بوده و آثار زیادی از وی در حوزه‌های فقه، اصول، کلام، حدیث، رجال و تفسیر باقی مانده است. کتاب **جامع المعارف و الاحکام** او که کتابی هم‌سنگ کتاب **بحار الانوار** مجلسی است، سرگمندانۀ همانند بیشتر آثار وی، هنوز در گوشه و کنار کتابخانه‌ها به صورت نسخه خطی ناشناخته باقی مانده است.

در این تحقیق، کوشش شده است با مراجعه به کتب علامه شبّر، به خصوص کتاب **مصابیح الانوار** که مهم‌ترین کتاب او در شرح احادیث است؛

ابعاد علمی و شخصیتی و مبانی و منهج وی در نقد و فهم حدیث مورد بررسی قرار گیرد. به این ترتیب، بخش اول این کتاب به تعریف کلیات و آشنایی با شخصیت و آثار سید عبدالله شبّر اختصاص یافته است. در بخش دوم، مبانی علامه شبّر در تعامل با احادیث از ناحیه صدور، با عنوان عام «دیدگاه‌های حدیث‌شناختی» و در بخش سوم، مبانی فقه‌الحدیثی وی بررسی شده است. در بخش‌های چهارم و پنجم نیز به منهج حدیثی شبّر با عناوین «روش سیدعبدالله شبّر در نقد صدوری و متنی حدیث» و «علامه شبّر و روش فهم حدیث» پرداخته شده است. لازم به یادآوری است که ذکر «مبانی فقه‌الحدیثی» پس از «دیدگاه‌های حدیثی» در عناوین بخش‌های اول و دوم، از باب ذکر خاص پس از عام است.